

Szociológia

Doktori

Iskola

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Varga Szabolcs

A korrupció mint destruktív vállalkozás

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Dr. Szántó Zoltán Oszkár

egyetemi tanár

Budapest, 2017

Szociológia és Társadalompolitika Intézet

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Varga Szabolcs

A korrupció mint destruktív vállalkozás

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Dr. Szántó Zoltán Oszkár

egyetemi tanár

© Varga Szabolcs

Tartalomjegyzék

I. Kutatási előzmények és a téma indoklása	4
I.1. Kutatási előzmények.....	4
I.2. A téma indoklása és körülhatárolása	5
I.3. Kutatási kérdések.....	6
II. A felhasznált módszerek	7
II.1. A vizsgálat terepe	7
II.2. A felhasznált módszerek és források.....	7
III. Az értekezés eredményei	9
III.1. Eredmények a korrupció új megközelítése kapcsán	9
III.2. Az innovatív folyamatszempléletű modell hozadékai	10
III.3. Miért éri meg korrupciós társulást létrehozni?	12
III.4. Mi a korrupció szociológiai szempontból?	14
IV. Főbb hivatkozások.....	16
V. A témakörrel kapcsolatos saját publikációk	20

I. Kutatási előzmények és a téma indoklása

I.1. Kutatási előzmények

A korrupció szerteágazó, ezerarcú jelensége évezredek óta vörös szálként húzódik végig az emberi társadalmak szövedékén. Régóta létező társadalmi toposz, amely az utóbbi évtizedekben egyre inkább meghatározó jelentőségűvé nőtte ki magát a nemzetközi és a hazai tudományos és közéleti diskurzusban.

Az elmúlt 15 évben a témát több hazai kutató és kutatóintézet is vizsgálati horizontjára emelte. Új műhelyek létesültek, a szakmai konferenciák és médiaesemények rendszeressé váltak. A közéleti reprezentációt illetően külföldi (Leiken 1997) és magyar kutatók (Szántó et al. 2011) egyaránt azt találták: a korrupciógyanús esetek sajtómegjelenéseinek száma az utóbbi évtizedekben növekszik. A témával korábban önálló folyóirat is foglalkozott (*Corruption and Reform*), illetve számos hazai és külhoni periodika különszámot szentelt e kérdéskörnek. A jelenséget sokféle megközelítésben, gazdag módszertani és elméleti bázison, mikro- és makroszinten egyaránt kutatják, ám ezzel együtt számos területe továbbra is tudományos vakfoltként jellemezhető.

I.2. A téma indoklása és körülhatárolása

Feltárást igénylő részterület a többszereplős, tipikusan hálózatos, esetenként hierarchikus viszonyokkal is leírható, rendszerint legális szervezeteken belül kialakuló és működő magyarországi korrupciós szerveződések világa.¹ Érdeklődésemet is ez keltette fel. A mélyebb megismerés egyik lehetőségét jogerős bírósági ítélettel zárult korrupciós bűncselekmények elemzésében fedeztem fel.

Dolgozatomban új megközelítést alkalmazok. Egy önállóan kidolgozott *folyamatszempléletű modell* segítségével többszereplős, hálózatba szerveződő, legális szervezeteken belül kialakuló és működő korrupciós szerveződések vizsgálok. Emellett egy *új tipológiát hoztam létre, amelyben a patriarchális és a bürokratikus korrupció* két típusát különböztetem meg, valamint, új elemként kifejtem, miért értelmezhetünk *egyes korrupciós eseteket destruktív vállalkozásként.*² Disszertációmban olyan *patriarchális korrupciós szerveződések vizsgálok, amelyek bemutatják a baumoli (1994) destruktív vállalkozás egy lehetséges megjelenési formáját.*

¹ Egy korábbi kutatási eredményünk alapján az efféle szerveződések száma az elmúlt években növekvő tendenciát mutat (Szántó et al. 2011).

² *Destruktív vállalkozásnak* nevezem azt a – makrotársadalmi szempontból káros – vállalkozói tevékenységet, melynek szereplői a korrupciós cselekmény végrehajtása során *korrupt, avagy destruktív innovációt* valósítanak meg, mellyel összefüggésben (köz)hatalmukkal is visszaélnék.

I.3. Kutatási kérdések

Munkámban arra a kérdésre keresem a választ, hogy *miért léteznek többszereplős, esetenként hierarchikus viszonyokkal is jellemezhető, egy vállalkozáshoz hasonlóan felépülő korrupciós szerveződések?* Miért éri meg szervezett korrupciós társulást létrehozni akkor, amikor a piac is képes lenne a „korrupció ármechanizmusát” kialakítani és beszabályozni? Hogyan jöhetnek létre ezek a társulások, és *miért működhetnek sikeresen?* Sikereség alatt azt értem, hogy a résztvevők képesek *tartósan* olyan előnyöket biztosítani saját maguk számára, amelyekhez egyébként nem vagy csak nagyon költséges módon juthatnának – jöllehet, kutatásom lebonyolítását a szereplők lebukása teszi lehetővé. Emellett, a forrásokkal való szinkronitás jegyében, a gyenge láncszemeket kiemelve *a sikertelenség okait is bemutatom.* Az esettanulmányokban tehát egyfelől arra keresek választ, hogy milyen személy(köz)i és intézményi tényezők teszik lehetővé, hogy a korrupciós tranzakciók a résztvevők számára rendszerszerűen működő, egyéni érdekek mentén történő (jövedelem) reallokációs mechanizmusokként működjenek, másfelől azt próbálom megragadni, hogy mi volt a sikertelenség kulcsa, mi vezetett végül a lebukáshoz?

II. A felhasznált módszerek

II.1. A vizsgálat terepe

A vizsgálat terepéül *jogerős bírósági ítélettel zárult esetek elemzését* választottam. Kutatásom *leíró- és magyarázó kutatás, vizsgálódásaimat mikroszinten végzem*. Munkám *hiányzó kutatást pótol*, melyben egyfelől a korrupciós folyamat résztvevőinek, eseményeinek és helyzeteinek megismerésére és leírására törekszem, másfelől egyes folyamatok magyarázata is célom. Vizsgálom, hogy a kutatási eredmények mennyire illeszkednek az alkalmazott elméletek, az általam létrehozott *patriarchális korrupció* fogalma, valamint a *folyamatszemléletű modell* keretei közé.

II.2. A felhasznált módszerek és források

Kutatásomban többféle módszer alkalmazásával törekszem az ismeretszerzésre. A szakirodalom feldolgozása mellett, egy *általános leíró fejezetet* készítek, amelyben szelektált korrupciós bűnügyek egyes *statisztikai jellemzőit összegzem*. Ezután három *esettanulmány* segítségével mutatok be többszereplős, hálózatba szerveződő, vállalkozásjellegű korrump szervezeteket, ennek elkészítéséhez bírósági iratok *dokumentumelemzését* végzem

el. Amennyiben az esetek kapcsán megjelenő újságcikkek releváns információt tartalmaznak, ezeket is beépítem az elemzésbe. A bírósági anyagok rendszerint a *szabályozási környezet* fontosabb elemeit is ismertetik, az ügyeket ezek tükrében ismertetem.

A disszertáció empirikus részének fő adatforrását a www.birosag.hu weblap jelenti. A portál kezdőlapján található a „*Bírósági Határozatok Gyűjteménye*” menüpont, amely egy keresőfelületet megnyitva teszi lehetővé az ítélettel zárult jogesetek közti keresést. Munkámban részletesen leírom, hogy az egyes mezőknél mit és miért választottam, itt csupán jelzem, hogy a keresés fogalomhasználatának tekintetében törekedtem a szociológiai elmélet és a joggyakorlatot leképző terminusok közti harmónia megteremtésére. Az ideáltípusok közül a hazai joggyakorlatban a vesztegetés és a zsarolás³ sorolható a szoros értelemben vett korrupciós bűncselekmények közé – a hűtlen kezelés és a csalás, érvelésem szerint, tágabb értelemben illeszkedik közéjük. Ennek megfelelően, a keresés során az előbbi korrupciós bűncselekményekre fókuszáltam, illetve, miután a hűtlen kezelést és a vele tipikusan együtt járó vesztegetést *fonódó bűncselekményeknek* tekintettem, ezeket együttesen is bevettem a

³ Disszertációmban a zsarolást a „vesztegetés elfogadása” (kikényszerítése) értelmében használom.

keresésbe. Lényegében tehát a négy ideáltípus közül három vonatkozásában tettem kísérletet arra, hogy megismerjem a bírósági adatbázis „megfelelő” határozatait.

III. Az értekezés eredményei

III.1. Eredmények a korrupció új megközelítése kapcsán

- Az új korrupciós tipológiát illetően az eredmények igazolják, hogy *a patriarchális korrupció létrejöttét és működését* olyan, esetenként vertikális viszonyokkal is jellemezhető, *tradicionális alapokon nyugvó struktúrák gerjesztik és teszik lehetővé*, melyek esetében a korrupcióval járó jogsértést az erős hagyományos normáknak való megfelelés (is) indukálja.
- Az esettanulmányok példái rámutatnak, hogy a szereplők közti kapcsolatok nemritkán sok éve vagy több évtizede fennállnak, és *nagy bizalmi tőkét* rejtenek magukban. A személyes tapasztalatokon nyugvó *goodwill bizalom* (Sako 1998), amellet, hogy elősegíti a törvénysértő tevékenység okozta nyomás leküzdését, *a hosszú távú elköteleződés miatt a bűncselekmények ismétlését is lehetővé teszi.*
- A kiválasztott esetek alátámasztják, hogy *egyes korrupciós ügyek valóban értelmezhetők destruktív vállalkozásként.* Minden esetben megjelent az újonnan alkotott fogalommal leírt

korrupt vagy destruktív innováció, amely először egy *ötletként született meg* a központi szereplők fejében.

- A bürokráciák multipotens hatalmi alakulatok, mert többféle társadalomszervező mechanizmus kialakítására és működtetésére alkalmasak. Újszerű megközelítem rámutat, hogy a korrupttá váló cselekvők képesek *intézményi üzemmódváltást* végrehajtani, az egyes *rendszerspecifikus jellemzőket* partikuláris érdekeik érvényesítésének szolgálatába állítani, és céljaik eléréséhez eszközként használni.

III.2. Az innovatív folyamatszempléletű modell hozadékai

Az előkészítő szakasz jelentősége:

- megmutatkozik a *vállalkozói előélet* szerepe és a *szocioökonómiai környezet* hatása;
- demonstrálja az *intézményi szabályok és működési módok ismeretének* fontosságát;
- rámutat az *eszközállomány feletti rendelkezés* jelentőségére;
- felderítő elemként rávilágít arra, hogy a *korruptió alapötlet tesztelése* is lényeges eleme (lehet) a folyamatnak;
- kidomborítja, hogy a *konstruált (bürokratikus) szervezet által biztosított erőforrástömeg* lehetővé teszi a *destruktív vállalkozói ötlet mobilizálását* – és így a járadékszerzést;

- hangsúlyossá teszi, hogy *korruptió lyukat az tud felfedezni*, aki rálát az adott intézmény és a szabályozási környezet hiányosságaira, míg *korrupt innovációt az tud végrehajtani*, aki a hiányosságban lehetőséget lát, és képes ehhez újfajta fogyasztói keresletet társítani.

A *tranzakciós szakasz* jelentősége:

- előtérbe állítja, hogy a korrupció szereplői *legális ügyletekbe ágyazottan* képesek tevékenységüket folytatni;
- megmutatja, hogy míg *a megbízotti pozícióban lévők szerepköre stabil, a kliensi szerep rugalmasnak mutatkozik*;
- kiemeli, hogy a kulcsszereplők *destruktív innovációs profitja* és a (közvetítői) *jutalék is tipikusan készpénzformát ölt*;
- aláhúzza a korrupt szolgáltatást kínálók *jó hírnevének* szerepét, és a *szereplők közti alku* jelentőségét;
- rámutat arra, hogy *a partnerválasztás súlyponti tényezője a személyes tapasztalatokon nyugvó, stratégiaileg partikularizált, személy- és szituációs-specifikus bizalom*, melynek megléte a szereplők számára *biztosítékot jelent*.

A *lezáró szakasz* jelentősége:

- rávilágít a lebukás okaira – például a gátlástalanul zajló megvesztegetésre, amelyhez (adott esetben) *nem kellően hatékony kliensszelekció* társul;

- felhívja a figyelmet az *ellenőrzés* fontosságára;
- előtérbe helyezi, hogy a konstruált szervezetek alkalmazottai is csupán *részlegesen informáltak*, az *információhiány* pedig *számítási hibákhoz*, végül lebukáshoz vezet(het).

III.3. Miért éri meg korrupciós társulást létrehozni?

Kutatási eredményeim szerint *a szereplőket több irányból éri olyan ösztönzőerő*, ami efféle szerveződések létrehozására (és működtetésére) sarkallja őket. Úgy érezhetik, megéri szervezett korrupciós társulást életre hívni, mert

- a *személyes kvalitásaikat* illetően azt tapasztalták, hogy *rendelkeznek a szükséges készségekkel és képességekkel*;
- egy *konstruált szervezet* tagjaként ismerik annak működését és kultúráját, emellett *hatalmi és döntési jogkörrel bírnak*,⁴ ami olyan erőforrásokat tesz elérhetővé számukra, amelyek értéket képviselnek, és csereügylet tárgyát képezhetik;
- munkakörük vonatkozásában *specifikus szakmai ismereteik* vannak, átlátják feladatvégzésük lehetőségeit, *gyakorlati tapasztalatot szereztek (praxisuk van)*, és ezzel összefüggésben *újfajta igények felismerésére képesek*;

⁴ Vagy legalábbis képesek az erőforrások feletti befolyásszerzésre.

- *gazdasági perspektívát látnak* a korrump tevékenységben, jövedelemtermelő eljárásként tekintenek rá; *számos módon tudják a felmerülő tranzakciós költségeket csökkenteni vagy eliminálni*, és hatalmi helyzetük azt is gyakorta lehetővé teszi, hogy *ármeghatározó szerepben tűnjenek fel*;
- *történettel bíró társadalmi kapcsolataik vannak*, amelyek sok esetben *nagy bizalmi tőkét hordoznak* magukban;
- ráébrednek, hogy a bűncselekmény jellege lehetővé teszi, hogy azt a *napi munkamenetükbe ágyazzák*, és nemcsak vezetőik, hanem saját mikrokörnyezetük előtt is titokban tartásák;
- olyan helyzetben vannak, amelyben úgy érzik, *meg kell óvniuk társas viszonyaik rendezettségét*, vagy (részben) a kulturális közeg nyomására *elő kell mozdítaniuk (saját és/vagy) családjuk jóléti helyzetét*;
- *tevékenységük értékválasztásaikkal harmóniába hozható*, napvilágra kerülése esetén az adott közeg kulturális normái nem helyezik ellehetetlenítő erejű nyomás alá;
- *a makrotársadalom kultúrája értékzavaros*, és nem közvetít a társadalom tagjai felé egy olyan világos modellt, amely egyértelműen helyteleníti a korrupció gyakorlatát.

Mindezek alapján azt mondhatjuk, azért éri meg szervezett korrupciós társulást létrehozni, mert így olyan, a mikro- és

makrokulturális környezetbe is illeszkedő, hatékony erőforrás- és kapcsolatgeneráló szerveződés jön létre, amely a létrehozók szubjektív értékeivel és vélekedéseivel összhangban álló, profitábilis jövedelemújraelosztó mechanizmust hív életre. Más megvilágításban: *a patriarchális korrupciós szervezet* előnyösebb kapcsolatszerveződési mintát jelent a bürokratikus korrupciónál, mert utóbbival ellentétben *ellenőrizhető társadalmi mezőt biztosít, vagyis a patriarchális korrupció (viszonylag) biztonságos.*⁵

III.4. Mi a korrupció szociológiai szempontból?

Munkámban nem csak a szociológiai szempontú meghatározás, de annak több eredménye is újszerű. Eszerint a korrupció

- egy *destruktív újraelosztó mechanizmus*, amely tipikus módon, az államtársadalom érdekeivel ellentétesen, szabályellenesen erőforrásokat juttat egy privilegizált csoport tagjaihoz, átrendezve (megsértve) egyúttal az emberek közti hatalmi viszonyok korábbi rendjét.
- A csoporthoz tartozás kritériumából következik a jelenség *exkluzív jellege*: az ügyletek részesévé csak az válhat, aki csereképes árut vagy szolgáltatást tud biztosítani, és képes a

⁵ Abban a vonatkozásban, hogy a szereplők tudják, kivel üzletelnek, hogy pontosan mi az ügylet tárgya, mik a várható költségek és előnyök, kinek mi a szerepe stb.

megbízhatóság formai és tartalmi ismérveit is reprezentálni. A *kirekesztés* értelmezhető *anyagi vonatkozásban*, de az *absztrakt eszmék* világában is. A korrupció tehát nem hoz létre széleskörű társadalmi részvételt, *szelektív integrációs mechanizmus*.

- Azok számára, akik megfelelnek az ismertetett kritériumoknak, egy *adaptációs stratégiaként* szolgál. *Módszert* szolgáltat a világhoz való alkalmazkodáshoz, például felkínál egy *alternatív mobilitási folyosót*, és/vagy *megnöveli a mobilitás esélyeit* (vö. Gambetta 1988). A legális mobilitás kudarcát ellensúlyozó kompenzációs lehetőség, és mint ilyen, *hatalomgeneráló intézmény*, mert *befolyásszerzést tesz lehetővé* az egyébként zárt hatalmi struktúrák viszonyrendszerében.
- A korrupció nemcsak a felső- és középrétegek, hanem *a szegénységben élők élethelyzetét is befolyásolja*. Legalább annyira *a hatalom nélküliek életben maradásának és boldogulásának eszköze*, mint a destruktív járadékszerzés egy formája.
- Végül a korrupcióban *az elégedetlenség útjelzőjét*, és a környezettel, a személytelen intézményekkel szembeni *bizalmatlanság intézményét* is láthatjuk. Üzleti korrupció esetén az intézményekkel szemben formált *distancia*, míg hivatalnoki korrupció esetén a *közbizalmatlanság indikátora*.

IV. Főbb hivatkozások

- Andvig, Jens C. – Fjeldstad, Odd-Helge (2001): Corruption. A Review of Contemporary Research. *Chr. Michelsen Institute, Report R 2001: 7.*
<http://www.cmi.no/publications/2001/rep/r2001-7.pdf>
letöltés időpontja: 2009. április 14.
- Banfield, Edward C. (1975): Corruption as a Feature of Governmental Organization. *Journal of Law and Economics*, 3: 587-605.
- Baumol, William Jack (1994): A vállalkozás produktív, improduktív és destruktív formái. *Replika*, 15-16: 13-35.
- Coase, Ronald Harry (1989): A vállalat természete. In: Czákó Erzsébet et al. (szerk.): *Szemelvények a „vállalatgazdaságtan” tanulmányozásához.* Budapest, MKKE Vállalatgazdaságtan tanszék
- della Porta, Donatella – Vannucci, Alberto (1999): *Corrupt Exchanges. Actors, Resources, and Mechanisms of Political Corruption.* New York, Aldine de Gruyter
- Drucker, Peter Ferdinand (1993): *Innováció és vállalkozás az elméletben és a gyakorlatban.* Budapest, Park Kiadó

- Elster, Jon (2001): *A társadalom fogaskerekei. Magyarázó mechanizmusok a társadalomtudományokban*. Budapest, Osiris Kiadó
- Gambetta, Diego (1988): Mafia: the Price of Distrust. In: Gambetta, Diego (ed.): *Trust. Making and Breaking Cooperative Relations*. Oxford, Basil Blackwell
- Granovetter, Mark (1985): Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness. *American Journal of Sociology*, 3: 481-510.
- Heidenheimer, Arnold J. – Johnston, Michael (eds.) (2008): *Political Corruption*. New Brunswick–London, Transaction Publishers
- Klitgaard, Robert (1991): *Controlling Corruption*. Berkeley-Los Angeles-London: University of California Press
- Kuczi Tibor (2000): *Kisvállalkozás és társadalmi környezet*. Budapest, Replika Kör
- Lambsdorff, Johann Graf (2007): *The Institutional Economics of Corruption and Reform. Theory, Evidence and Policy*. Cambridge, Cambridge University Press
- Leiken, R. S. (1997): Controlling the global corruption epidemic. *Foreign Policy*, 105: 55-76.

- Merton, Robert King (2002): *Társadalomelmélet és társadalmi struktúra*. Budapest, Osiris Kiadó
- North, Douglass Cecil (2010): *Intézmények, intézményi változás és gazdasági teljesítmény*. Budapest, Helikon Kiadó
- Rose-Ackerman, Susan (1999): *Corruption and Government. Causes, consequences, and reform*. Cambridge: Cambridge University Press
- Rose-Ackerman, Susan (ed.) (2006): *International Handbook on the Economics of Corruption*. UK, Cheltenham; USA, MA, Northampton: Edward Elgar Publishing
- Sako, Mari (1998): Does Trust Improve Business Performance? In: Christel Lane – Reinhard Bachmann (eds.): *Trust within and between Organizations: Conceptual Issues and Empirical Applications*. Oxford, Oxford University Press
- Schumpeter, Joseph Alois (1980): *A gazdasági fejlődés elmélete. Vizsgálódás a vállalkozói profitról, a tőkéről, a hitelről, a kamatról és a konjunktúraciklusról*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó
- Szántó Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs (szerk.) (2012): *A (kenő)penz nem boldogít? Gazdaszociológiai és politikai gazdaságtani elemzések a magyarországi korrupcióról*. Budapest, Ad Librum Kft.

- Szántó Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs – Cserpes Tünde (2011): A korrupció típusai és médiareprezentációja Magyarországon (2001–2009). *Belügyi Szemle*, 11: 53-74.
- Tóth István György (2009): *Bizalomhiány, normazavarok, igazságtalanságérzet és paternalizmus a magyar társadalom értékszerkezetében. A gazdasági felemelkedés társadalmi-kulturális feltételei című kutatás zárójelentése.* http://www.tarki.hu/hu/research/gazdkult/gazdkult_elemzesz_aro_toth.pdf A letöltés időpontja: 2010. szeptember 11.
- Weber, Max (1987): *Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai 1. Szociológiai kategóriatan.* Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó
- Weber, Max (1996): *Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai 2/3. A gazdaság, a társadalmi rend és a társadalmi hatalom formái. (Az uralom szociológiája I.).* Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó
- Williamson, Oliver Eaton (2007): A tranzakciós költségek gazdaságtana: a szerződéses kapcsolatok irányítása. *Kormányzás, Közpénzügyek, Szabályozás*, 2: 235-255.

V. A témakörrel kapcsolatos saját publikációk

Publikációk magyarul

Könyv

Szántó Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs (szerk.)
(2012): *A (kenő) pénz nem boldogít? Gazdaságszociológiai és politikai gazdaságtani elemzések a magyarországi korrupcióról.* Budapest, Ad Librum Kiadó

Könyvrészlet

Szántó Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs (2012): Üzleti szektor. In: Burai Petra – Hack Péter (szerk.): *Korrupciós kockázatok Magyarországon 2011. Nemzeti Integritás Tanulmány.* Transparency International Magyarország, Budapest

Szántó Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs (2009): Korrupciógyanús esetek a magyar médiában 2001-2007 között. In: Szilágyi Györgyi – Flóra Gábor – Bernáth Krisztina (szerk.): *Társadalmi erőforrások, regionális együttműködés, gazdasági integráció.* Nagyvárad, Partium Kiadó

Folyóiratcikk

Szántó Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs (2011): A korrupció társadalmi és intézményi szerkezete. Korrupciós tranzakciók tipikus kapcsolatháló-konfigurációi Magyarországon. *Szociológiai Szemle*, 3:61-82.

Szántó Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs – Cserpes Tünde (2011): A korrupció típusai és médiareprezentációja Magyarországon (2001-2009). *Belügyi Szemle*, 11: 53-74.

Szántó Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs – Cserpes Tünde (2010): A korrupció típusai és médiareprezentációja Magyarországon (2001-2009). *Magyar Rendészet*, 3-4: 52-72.

Varga Szabolcs (2009): A korrupció és a védekezés lehetőségei. Konferencia-beszámoló. *Vezetéstudomány*, 3: 49-55.

Jelentés, kutatási anyag, műhelytanulmány

Szántó Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs – Cserpes Tünde (2010): *Gazdasági érdekcsoportok, szabályozási kudarcok, járadékvadászat és korrupció*. Budapest, BCE Korrupciókutató-központ

Varga Szabolcs (2009): *Hogyan előzzük meg a korrupciót? Hasznos tanácsok és információk magyar üzletemberek*

számára. A Svájci Hozzájárulási Programiroda kiadványa, a Budapesti Corvinus Egyetem és a Transparency International Magyarország közreműködésével. Budapest
Szántó Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs (2009):
Korrupciógyanús esetek a Magyar médiában 2001-2007 között. On-line hírforrások tartalomelemzése. Budapest, BCE Korrupciókutató-központ

Publikációk angolul

Könyvrészlet

Szántó, Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs (2012): The social and institutional structure of corruption: some typical network configurations of corruption transactions in Hungary. In: Vedres, Balázs – Marco Scotti (eds.): *Networks in Social Policy Problems.* Cambridge: Cambridge University Press

Szántó, Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs (2012): Business Sector. In: Burai, Petra – Hack Péter (eds.): *Corruption Risks in Hungary 2011. National Integrity Study.* Transparency International, Berlin, Germany